HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

והוה נחתו. ואף אם היו כלים הללו חזקה: **הוחזו פסולה.** דבעינן כוונה לטהרה כדכתיב (במדבר יט) והזה הטהור על הטמא שיהא מתכוין לו: **על הנדרן שבפניו.** לנדרן שיש ממנו ולהלן ולא לנדרן שישנו ממנו ולעתיד. והכי נמי העומדין בנדרן של כהן הימנו ולהלן בכלל ברכה הן דכלפניו דמי מגד של מחר הימנו מע"פ שאינן מחריבין ממש כלמחריו דמי: **ונפקחו.** וכשהתחיל. ובעזרת כתיב: **עמדו.** שתקו: **שלא נטל ידיו.** לפני עלותו לדוכן: **כמה תתרכם ימים.** חיזה זכות נידון שתתרכם ימים: **קפנדריא.** לקנדר דלכו דרך הכי"ע ליכנס בפתח זה ולצאת בגדו. ולשון קפנדריא מפרש בברכות (דף סב:) דלמקיפנא דלרי חיעול בהא עד שתני מקיף סביב השורות הללו לכנס בזה ולקנדר דלרבי ולרי שורות בתים: **ולא פסעתי על רשתי עם קודם.** שהיו יושבים התלמידין בבית המדרש על גבי קרקע והמהלך ביניהם כשהן יושבין וכנס ליכנס במקומו מרחיב פסיעותיו בעל כרחו והוא לשון מפסע (פ) וגרסה במפסע על רשתיהם לפיכך צריך להקדים או יכנס לו מבחוץ: **ולא נשאתי כפי לנרך.** שכהן היה: **כלא ברכה.** ברכה דמפרש ואזיל מאי מברך: **וכי עקר כרעיה.** בעבודה למיקם והוא מחזיר פניו כלפי תיבה מאי אמר: **וכי מהדר אפיה מציבורא.** כשגומר ברכותיו מחזיר פניו לגד התיבה עד שיגמור שליח צבור המברך את עמו ישראל בשלום:

מה

בשרה. בירושלמי בפרק אין עומדין אמרי' הדא אמרה העומדין מן הצדדין בכלל ברכה: **כיון שנפתח ספר תורה אסור לספר אפי' בדבר הלכה.** מקשינן מפרק קמא דברכות (דף ח.) לאמר רב שמא הוא מהדר אפיה וגריס אמאי דהיינו בדידיה ומנן בדידן ומצינו למימר דמהדר אפיה שמני מי נמי רב שמא שמני משום דהוה מחוי עיניה והוה פטור מקריאה משום דהוה דביה שכבתא מי אמה דשמי לאומנן על פה וכיון דפטור מקריאה אפילו בשעת שמיעה היה יכול לעסוק בדבר הלכה והיינו דקאמר מן בדידן כגון דברי הלכה (כגון) דבריס דעל פה ואינהו בדידהו דביה שכבתא מיהו מסתברא כפירוש ר"ח דפי' התם דוקא רב שמא וכיוצא בו דתורתו חומנתו אבל תלמיד הרבה שבירה לן לאמר רבא כיון שנפתח ס"ת וכו' והאי דהוה מהדר אפי' י"ל דלא הוי תורתא דמילתא למיעסוקי בדבר הלכה בפני עצמה ליעסוק בעוד שהן עסוקין בשמיעת התורה[ב]:

כל כהן שלא נטל ידיו. פירש רש"י אמר לי רבי אם נטל ידיו שחרית ונטהר כהן אינו צריך ליטול ידיו כשעולה לדוכן וכמדומה שהועתק דקיימא לן כוותיה וכמדומה דהכי פסק רבינו חננאל דבכל דוכתא ק"ל כר' יהושע בן לוי ומקשה מפ' כל גגות (עירובין דף נב.) דיתיב ר' זירא ורבה בר רב חנן ויתיב אביי גבייהו ויתבי וקאמרי שמע מינה ממתני' דיורי גדולה בקטנה ואין דיורי קטנה בגדולה וכו' עד כאן בגדולה ובליח לאור בקטנה יוצאין ידי חובתן לאור בקטנה וש"מ בגדולה אין יוצאין ידי חובתן משעה בגדולה וש"מ בקטנה מלטרפין משעה בקטנה וש"מ בגדולה אין מלטרפין וה"ה גדולה בגדולה לריכה למימר דיורי גדולה בגדולה אלמא לענין תפלה לא אמר אפילו מחיצה של בוהל אין מפסקת ואלמא לא אמר לריכה למיכל עראי בגדולה ובליח לאור עמהן ואחד בגדולה כיוצא בה מתוך שמוציא בני הגדולה יוצא גם זה שנאחזת כה"ג אמרינן דוקא אפילו מחיצה וכו' שהרי מוליא אפילו מחיי שבשדות כדאיתא במסכת רמח השנה (דף לב.) אבל היכא דלריך לגרופיהו ואלי לא מלטרפי והיינו דפ' אין עומדין (ברכות דף לב:) דל"ל אלעזר מיום שחרב בית המקדש נפסקה חומת ברזל בין ישראל לאביהן שבשמים לא שייכא להכא דהיינו אמר לגבי הא שאין תפלתן מקובלת כמו בזמן שבהמ"ק קיים מיהו לענין זה אין מפסקת אם יתברכו הגדור ע"י ברכת כהנים שעמהן בבית הכנסת או יוצא ש"ל ידי חובתן גם זה יתברך ויוצא ידי חובתו עמהן דכלפי מבינו שבשמים לא תלי בהפסק מחיצה:

והוה על הצדדין שבפניו הואתו בשרה. בירושלמי בפרק אין עומדין אמרי' הדא אמרה העומדין מן הצדדין בכלל ברכה: **כיון שנפתח ספר תורה אסור לספר אפי' בדבר הלכה.** מקשינן מפרק קמא דברכות (דף ח.) לאמר רב שמא הוא מהדר אפיה וגריס אמאי דהיינו בדידיה ומנן בדידן ומצינו למימר דמהדר אפיה שמני מי נמי רב שמא שמני משום דהוה מחוי עיניה והוה פטור מקריאה משום דהוה דביה שכבתא מי אמה דשמי לאומנן על פה וכיון דפטור מקריאה אפילו בשעת שמיעה היה יכול לעסוק בדבר הלכה והיינו דקאמר מן בדידן כגון דברי הלכה (כגון) דבריס דעל פה ואינהו בדידהו דביה שכבתא מיהו מסתברא כפירוש ר"ח דפי' התם דוקא רב שמא וכיוצא בו דתורתו חומנתו אבל תלמיד הרבה שבירה לן לאמר רבא כיון שנפתח ס"ת וכו' והאי דהוה מהדר אפי' י"ל דלא הוי תורתא דמילתא למיעסוקי בדבר הלכה בפני עצמה ליעסוק בעוד שהן עסוקין בשמיעת התורה[ב]:

כל כהן שלא נטל ידיו. פירש רש"י אמר לי רבי אם נטל ידיו שחרית ונטהר כהן אינו צריך ליטול ידיו כשעולה לדוכן וכמדומה שהועתק מהגהת תלמיד שהרי אין לשונו משמע כך לפירש שלא נטל ידיו לפני עלותו לדוכן משמע ממש סמוך ועוד למייתי גמרא קרא שלא ידיכם קדש וברכו משמע תיכף לנטילת ידים ברכה כהנים דמשמע ליה התם דכתיב כהנים משתעי קרא להיות נשיאות ידים ומשמע בירושלמי פ"ח דברכות דמשתעי קרא בעינן נטילת ידים סמוך לה דמייתי לה התם לברכת המזון וכתי אינתא שלא תביאם לידי חטא ומשמע דהיכא דלא בעינן נטילת ידים ברכה שנא' שלו ידיכם וברכו תיכף לגאולה תפלה שנא' יהיו לרצון אמרי פי וגו' וכתיב בתריה יענך ה' ביום לרה וגו' כילד מברכין (ברכות מב.) משמע דהיכא ברכה מיירי הכא בשלא נטל ידיו בשחרית אמאי נקט תיכף נטילת ידים ברכה דמשמע ליה קרא והכא מייתי לה לברכת כהנים ועוד מי מיירי הכא בשלא נטל ידיו בשחרית אמאי נקט כהן לגשיאות כפים תיפוק ליה משום דברי תורה שלריך ליטול ידיו כדאמרי' בפ"ק דברכות (דף יח:) וגפ"ב (שם יד:) אמר רבי חייא בר רב אמאי זימנין סגיאין הוה קאימנן קמיה דרב לתנויי לן פירקא בסיפרא דבי רב ומקדים וקאי ומשי ידיה ומברך ומנח תפילין והדר אמר לן ואמר נמי התם [ג]דבעי למהדורי אחר מיא לנטי"י לק"ש מיל ומה לי ק"ש ומה לי ברכת כהנים מי משום דלריך ברכה לפניה הכא נמי לריך ברכה לפניה כדאמר לקמן להכי מסתבר להכא בנטילת ידים תיכף לברכה מיירי ושיעור תכיפה מיכל למישמע מתכיפא ממיכה לאחיטה דאמרי' בפ' כל הפסולין (זבחים לג.) כל הסמיכות שהיו אם קורא אחי בהם תיכף לסמיכה אחיטה אחר מזו שהיתה בשער נקבור שלין מלורע יכול ליכנס אם אלמא כדי מהלך משער נקבור עד בית המטבחים לא חשיבה תכיפה ובמסכת מדות (פ"ה מ"ח) משמע דלא הוי טפי מעשרים ושתים אמה מקום לריסת רגלי ישראל ומקום לריסת רגלי הכהנים שכל אחד היו י"ח אמה:

וכי מהדר אפיה מצבורא מאי אמר. סדר נטילת כפים מפי רבינו אלמה עוקר רגליו בעבודה ממקומו ופא לפני התיבה ומתפלל יהי רלון שתהא ברכה זו וכו' ומתירץ בה על שיאמרו אחן של הודאה מפי הלבור וקורא בהנים אם אנים הם ואם אחד אינו קורא ש"ל והוא מחזיר פניו מלליו כלאחרי לאמר לעיל לאחד אינו קורא וכשכלה לבור מהקורא מברכין אאר קדאנו כו' ואחר כך מתחילין בברכה וכשכלה אמן אחרון מפי לבור הן מחזירין וכופפין קצרי מלבעותיהן אם רוצין ואלא לבור מתחיל איש אלום והכהנים יתפללו רבונו של עולם עשינו מה שגזרת עלינו עשה עמנו כוכבים[ד] לף יפא אם כפיו לגרע מהורג את הנפש לאמרינן בפ' אין עומדין (ברכות לב:) כהן שהרג את הנפש לף יפא אם כפיו ורבינו גרשום מאור הגולה כתב בשמועתו דנועא כפיו וקורא רלאון בתורה לכיון בחזר בתפוצה חוזר לקדושתו אתנן בסוף מסכת מנחות (דף קט.) לף יעלו כהני הבמות אל מזבח ר' ירושלים כי אם אכלו מלות בתוך אחיטה והרי הן כבעלי מומין שחולקין ואוכלין וכשם שבעלי מומין נושאין את כפיהם וקורא רלאון בתורה ואף זה אשם לף תאמר כן מלאת בעל בעלי תשובה שבאה שיאמרו[ה] אוי לאותה בושה אוי לאותה בושה כלימה ויתנעו מעשות תשובה ואמר ר' יוחנן[ו] כל האומר מנשה אין לו חלק לעולם הבא מרפא ידיהן של בעלי תשובה ואתא דבי רבי ישמעאל[ז] הואיל והלך זה ועשה כהן[ח] לגליליס אלאה אבן אחר הנופל וכו': [וע"ע תוס' מנחות קט. ד"ה לף ישמעו ותוס' תענית כו. ד"ה אי מה]:

מסורת הש"ס

ו) מגילה כ:, ג) [וע"ע תוס' ברכות מ. ד"ה רב שמא], ג) [לף טו.], ד) נסי"ב: כהן שהשמיע, ה) נסי"ב וטפ: בשמדוסק, ו) [פרקדרין קנ.], ז) [קדושין כ:], ח) נסי"ב: כומר,

תורה אור השלם

1. וַיִּפְתַּח עֶזְרָא הַסֵּפֶר לְעֵינֵי כָל הָעָם כִּי מֵעַל כָּל הָעָם הָיָה וּכְפָתְחוֹ עָמְדוּ כָּל הָעָם:
נחמיה ח ה

2. וְהוֹחַלְתִּי כִּי לֹא יְדַבְּרוּ כִּי עָמְדוּ לֹא עָנוּ עוֹד:
איוב לב טז

3. וְיִקָּרֵא בוּ לִפְנֵי הָרְחוֹב אֲשֶׁר לִפְנֵי שַׁעַר הַמַּיִם מִן הָאוֹר עַד מַחֲצִית הַיּוֹם נֶגֶד הָאֲנָשִׁים וְהַנָּשִׁים וְהַמְבִינִים וְאָזְנֵי כָל הָעָם אֶל סֵפֶר הַתּוֹרָה:
נחמיה ח ג

4. שְׂאוּ יְדֵכֶם קֹדֶשׁ וּבָרְכוּ אֶת יְיָ:
תהלים קלד ב

הגהות הב"ח

(פ) רש"י ד"ה ולא פסעתי וכו' לשון מפסע ואזיל ונלה. ג"כ ע' פ' מגות מגילה דף קה ע"ב:

מוסף רש"י

קפנדריא. מקצר מילוכו דרך בית הכנסת (מגילה כ:). ולא פסעתי על גבי ראשי עם קודש. כשהיו התלמידין בבית המדרש על גבי קרקע, הסולך על גבי מקומן מפיכתן ליכנ למקומו, נלמה כפופע על רגלי העם (שם). ולא נשאתי כפי. לזוכן לברכת כהנים, לפי שהכהנים צריכין לנרך ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו (במדבר ו) ונוטו בקדושתו של אהרן (שם).

מט א מיי' פ"י מהל' פרה אדומה הל' ז:
נ ב מיי' פי"ג מהל' תפלה הל' ט סמג עשין כה טוש"ע א"ח סימן קמו סעיף ג:
נא ג מיי' פט"ו מהל' ס"ת ה"ב הל' ה סמג עשין כ טוש"ע א"ח סימן קכח סעיף ו:
נב ד מיי' שם פי"ד מהל' תפלה יג סמג שם טוש"ע שם סעיף יח:
נג ה מיי' שם טוש"ע שם סעיף ט:
נד ו מיי' שם טוש"ע שם סעיף טו:

תוספות שאנץ

כיון דנפתח ספר תורה אסור לדבר אפי' בדברי תורה. פי' רשב"ם אבל אי מהדר אפיה ליח לן בה דאמר פ"ק דברכות רב ששת מהדר אפיה וגריס. ואינו נראה לר"ת דא"כ היה ליה לתלמודא לאיתויי הא דרב ששת ולומר שמותר בזה הענין. על כן נראה לי דרב ששת ס) לא פליג דבדבר הלכה שרי:

ס) ל"ל דכ שמת פליג וס"ל דלמבר הלכה שרי.